

Készítette: W. Ungváry Renáta

„NE JÁTSZD MEG MAGAD!”

Szexuális visszaélés gyermekekkel szemben

Számos esetben panaszt tettek páciensei szexuális visszaélés miatt a holzmindeni klinika pszichiátere ellen, mégis zavartalanul praktizálhatott 14 éven keresztül. Csak ebben az évben vonták meg tőle működési engedélyét.

Az ilyen és ehhez hasonló ügyek felderítésének és megnyugtató rendezésének büntetőjogi és társadalmi nehézségeire hívja fel figyelmünket az alábbi eset, melynek gyanúsítottja egy vidéki német kisváros köztisztviselőként álló pszichiátere, aki az általa alapított klinikaprofiljából következően kiskorúakkal foglalkozott.

Sok évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy az ügy egyik áldozata egyáltalán rádöbbenjen áldozat mivoltára: a ma 24 éves egyetemi hallgatóban egy szexuális abúzusról szóló televíziós műsor megtekintése közben elevenedtek fel addig sikeresen elfojtott kamaszkori „élményei”. A hasonló ügyek áldozataival foglalkozó szakemberek számára ez a késői felismerés korántsem meglepő: az érintettek zömében csak felnőttkorban tudatosul, hogy gyermekként bűncselekmény áldozataivá váltak. A szóban forgó fiú évekig az alsószászországi Holzminden Albert Schweitzerről elnevezett mentálhigiénés klinikájára járt depressziója miatt. A terápiás ülések mindegyikén teljesen ruhátlanul kellett részt vennie a serdülőkorú fiúnak.

Az 55 éves gyermekorvos és pszichiáter, Wulf Aschoff egyúttal a klinika vezetője és alapítója is egy személyben. Az ő utasítására meztelenül kellett fekvőtámaszt, hidat csinálnia a gyerekek, sőt, a doktor a fiú felsőcombján tesztelte a reflexeket egy kis kalapács segítségével, s ugyanítt mérte a vérnyomását is, miközben újra és újra a fiú nemi szervével foglalatzkodott, hogy ezáltal erekciót váltson ki nála.

Ez az ügy csak egy a sok hasonló közül, mely meglehetősen felkavarta és megrázta a 22 ezer lakost számláló kisvárost.

„Aschoff doktor mindig undorító dolgokat mond nekem, és fogdos közben” – panasolta szégyenlősen egy másik 14 éves fiú áldozat nevelőanyjának. A gyerek erre hivatkozva tagadta meg, hogy a továbbiakban a doktor foglalkozásait látogassa. A szülők maguk is csodálkoztak azon, hogy nevelt fiuknak miért kell meztelenül homokkal és vízzel pancsolnia, miközben a pszichiáter fotókat készít róla. A doktor megnyugtatóan közölte, hogy a fotókat „tudományos célokra” kívánja felhasználni. Az apa végül belenyugodott ebbe a magyarázatba, hiszen a neves pszichiáter „szaktekintélynek számított”. Aschoff doktor ma már tagadja, hogy valaha is meztelenül fotózta volna pácienseit, ám ennek ellenkezőjét számos fiatalos tanú vallomása igazolja.

„Próbáld csak meg felállítani a farkadat” – szólította fel egy másik 14 éves páciensét mindjárt az első terápiás foglalkozás során a pszichiáter – legalábbis ezt állítja vallomásaiban az érintett gyerek. A fiú eleget tett a felszólításnak, noha rendkívül kínosan érezte magát. Ezután Aschoff doktor vonalzóval mérte meg erektált péniszének hosszát, mintha csak valamiféle rutinvizsgálatról volna szó. A másik szobában várakozó anya mérhetetlenül felháborodott, amikor fia beszámolt a történetéről. „A fiamnak nem voltak testi panaszai, ha lettek volna ilyenek, urológushoz fordultunk volna.”

Aschoff doktor ma azzal magyarázza akkori eljárását, hogy „önbizalmat akart adni” a fiúnak. A „spontán erekció” után orvosi minőségében biztosította arról a fiút, hogy péniszre megfelelő méretű, ez a kérdés ugyanis sokéves tapasztalata alapján gyakran nyugtalanítja a serdülőkorú fiúkat. A 14 éves fiú ezzel szemben azt állítja, hogy sohasem érezte problémásnak péniszre méretét.

Az elmúlt tizennégy év során Aschoff doktor az általa alapított és felépített, alapítványi forrásokból finanszírozott terápiás intézményben több mint 7000 gyermekkel és fiatalokkal foglalkozott ambulánsán, s 500-ra tehető azoknak a száma, akik a kezelés során több napig a vonzó környezetben felépített, igényesen kivitelezett klinika vendégei voltak. A doktortól mégis csak ennyi év eltelté után vonták meg a praktizálás lehetőségét.

A Hannoverben, Jörg Fegert gyermekpszichiáter professzor által kiállított szakvélemény szerint Aschoff doktor visszaélt helyzetével, s munkakörét, pozícióját pedofil bűncselekmények álcázására használta fel. Ezzel súlyos károsodást okozott a rábízott pácienseknek.

A doktor fellebbezett a működési engedély megvonása ellen. A vádak ellen bíróság előtt szeretne védekezni. A Fegert professzor szakvéleményében említett pedofil motiváció szerinte minden alapot nélkülöz, „hiszen még sohasem hallgatták ki ilyen vádak alapján”. Elismeri, hogy a terápiák során „új utakon” akart járni, az újdonság lényege szerinte az, hogy ösztönözni és elmélyíteni akarta a fiatalok páciensek saját testükhöz fűződő viszonyát.

Az egykori áldozatok vádjai a doktor szerint „komolytalanok”, hiszen, mint mondja: „sosem kényszerítettem senkit, hogy hozzám járjon, s nem is panaszkodott senki a módszereim miatt.”

Fegert professzor véleménye azonban egyértelműen és világosan kimondja, hogy pedofil bűncselekményről van szó. Aschoff doktor „kihasználta, hogy joga van a fiatal páciensek testéhez nyúlni, s ezt a jogát arra használta fel, hogy szexuális kielégüléshez jusson a meztelen, serdülőkorú fiútestek látványa és a velük való, célzott genitális manipuláció, különösen az erekció előidézése, valamint ilyen tartalmú fényképfelvételek készítése révén.”

Aschoff nem méltó arra, hogy hivatását a jövőben is gyakorolja – állapítja meg a szakvélemény. „Az efféle magatartás az egész szakmának kárára van, mert bizalmatlanságra és félelemre ad okot” – olvashatjuk az indoklásban.

Akaratlanul is felmerül a kérdés, hogy miért ténykedhetett zavartalanul a köztisztviselőként álló Aschoff doktor ennyi éven keresztül? Az is magyarázatra szorul, hogy az illetékes hannoveri szakmai elöljáróság miért csak 1997-ben adott utasítást az ügyben szakvélemény készítésére, s miért váratott magára egészen ez év májusáig Aschoff doktor praktizálási tilalma.

A gyökerek a kisváros, Holzminden miliójéhez vezetnek. A városka lakóinak többsége középosztálybeli. Az orvosok, tanárok, magasabb beosztású közhivatalnokok és ipari vállalkozók között szoros érdekkapcsolatok szövődtek. Egyetlen előadás, kerek születésnap vagy tornaterem avató ünnepség sem zajlott, le úgy, hogy a város köztisztviselőiben álló polgárai körében Aschoff doktor ne lett volna jelen a meghívottak között. Mindez annak dacára történt így, hogy már évek óta rebesgették, milyen szívesen vizsgálgatja meztelenre vetkőzött, 12-15 év közötti, szőke hajú fiú pácienseit. A gyámhatóság tudott ezekről a híresztelésekről, mégsem talált meghallgatásra az aggódó szülők panasza.

A járási gyámügyi hivatal nevelőszülői csoportjában már évek óta komoly viták folytak Aschoff doktor különös módszereiről – emlékszik vissza egy apa, aki több nevelt gyermekről is gondoskodott. Panaszait a városi gyámhatóság és ifjúságvédelmi hivatal

előjárója, Luise Ahaus minden esetben nyomatékkel visszautasította. „Úgy éreztük, mintha kinevetne bennünket aggályaink miatt” – teszi hozzá a felesége. Ahaus asszony, mint az ügyre csupán tavaly felfigyelő gyámhatóság vezetője persze másként interpretálja az esetet: „Sohasem próbáltam a dolgot elbagatellizálni!”

Aschoff doktor kollégái szintén tudtak a vádokról. „Több szülő is panaszkodott nekünk a doktor módszereire” – emlékszik vissza Aschoff egykori helyettese, ma a klinika ideiglenesen megbízott vezetője, Dietrich Anders gyermekorvos. Ő annak idején valamennyi panaszt főnökéhez, Aschoff doktorhoz továbbította, állítása szerint azért, mert túlságosan jóhiszemű volt vele szemben.

Az írásunk elején említett, ma már 24 éves, egykori áldozat anyja jó barátságban volt a neves gyermekpszichiáterrel. Ezért nem vette komolyan fia panaszait, aki szová tette, hogy milyen kellemetlen számára az, hogy minden terápiás foglalkozáson le kell vetkőznie. „Ugyan már, ne játszd meg magad!” – mondta a gyereknek rendreutasítóan.

1996 decemberében a hannoveri városi egészségügyi hatóság orvosigazgatója, Wolfgang Gephart kommentált esetgyűjteményt nyújtott be a klinikát működtető és fenntartó alapítványnak, valamint a hannoveri járási önkormányzatnak. Egyetlen olyan lépés sem történt az intézményért felelős hatóságok és az alapítvány részéről, mely a további visszaéléseket megakadályozta volna. A pszichiáter ugyanis annak az ellenőrzőbizottságnak a vezetője, mely az alsószászországi Népjóléti Minisztérium megbízásából a hannoveri járás pszichiátriai intézményeinek felügyeletét gyakorolja, és az esetleges hiányosságok kivizsgálására jogosult.

Albrecht Stange, az, esettel megbízott hildesheimi államügyész 1997 januárjában az első nyomozati anyagok kézhezvétele után megszüntette az Aschoff doktor ellen folytatott eljárást. Döntését azzal indokolta, hogy „nem a büntetőjog feladata, hogy a szakmailag vitatott módszerekkel kapcsolatosan állást foglaljon.” Stange államügyész azzal vádolja az alsószászországi orvosi kamarát, hogy nem foglaltak egyértelműen állást az esettel kapcsolatban. A szakmai bizottság ugyanis nem mondta ki, hogy jelen esetben szexuális visszaélésről van-e szó. „Rám akarták hárítani a döntéssel járó felelősséget” – állítja az ügyész.

Az orvosi kamara elnöke, Heyo Eckel, először valóban diszkréten akarta az ügyet „elrendezni”. Tanúk előtti figyelmeztető beszélgetésre hívatta be Aschoffot. Végül Fegert professzor szakvéleménye győzte meg arról, hogy Aschoff évekig terápiának álcázott pedofil tevékenységet folytatott.

Orvosetikai illetve jogi szempontból az ügy a működési engedély megvonásával tulajdonképpen elintézettnek tekinthető. A büntetőjogi felelősségre vonás kérdése azonban továbbra is nyitva áll. Az államügyész ugyan újból foglalkozik egy fiú esetével, akinek Aschoff áprilisban megfogta a nemi szervét. A jogászok lehetőségei azonban behatároltak: az orvosi szexuális kizsákmányolás szubtilis formáinak büntethetősége nem szerepel a büntetőjogban, holott nincs kétség afelől, hogy az effajta traumatikus tapasztalatok a fiatalok későbbi kapcsolatteremtő készségét tartósan megzavarhatják. A büntetőjogi felelősségre vonás feltétele a szándékosság bizonyítása volna. Ráadásul az esetek egy része, például a kölni egyetemi hallgatóé, már elévült az idők folyamán.

Aschoff doktor ellen egyébként már a nyolcvanas évek elején is panasz merült fel. Akkoriban a heidelbergi egyetem gyermekpszichiátriai osztályának a főorvosa volt, s éjszakai ügyelete során meztelenül fotózta le kis pácienseit.

Ez a kis közjáték azonban következmények nélkül maradt. Fegert professzor szakvéleményében olvasható, hogy Aschoff ellen nem indult eljárás, mivel az eset kitudódása után felmondott, és egyébként sem ért hozzá pácienseihez szexuális indíttatásból.

Miután a hannoveri járási önkormányzat utasítást adott a szakvélemény elkészítésére, Aschoff doktor ezúttal is megpróbált odébb állni. Hirtelen döntését azzal indokolta, hogy még egyszer szülővárosában, Freiburgban szeretne praktizálni, és a holzmindeni klinikát átmenetileg csupán a távolból, konziliárisan irányítaná.

A holzmindeni polgárok mindenesetre pompás ünnepség keretében vettek búcsút az orvostól, s a tevékenységét méltató szónoklatok sem maradtak el:

„Aschoff doktor halk léptekkel, ám emelt fővel távozik” – adta hírül a helyi napilap.

Az áldozatok szerették volna megakadályozni a doktor eme utolsó fellépését, s nem tekintik elintézettnek az ügyet az orvosi működési engedély megvonásával. „Rosszat tett velem, s ezért a nyilvánosság előtt elégtételt követelek” – ez a 24 éves kölni egyetemi hallgató álláspontja.

(Írásunk a németországi Der Spiegel című hetilap 1998/28. számában megjelent cikk nyomán készült.)